

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, *Περί Αλεξάνδρου τύχης και ἀρετῆς*, 6 329A-D

Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυματομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἴρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἠγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἰς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἶδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος, Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελούμενος τοῖς δ' ὡς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἦκεν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ὄλων νομίζων, οὐς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καὶ εἰς ταῦτο συνενεγκῶν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἡθῆ καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατριδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἠγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἄλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς· τὸ δ' Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμῦδι μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη μηδὲ κἀνδύι διορίζειν, ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι, κοινὰς δ' ἐσθῆτας ἠγεῖσθαι καὶ τραπέζας καὶ γάμους καὶ διαίτας, δι' αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραννυμένους.

Παρατηρήσεις

A1. α. Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις ως «σωστή» ή «λανθασμένη» και να γράψετε το σχετικό χωρίο του κειμένου που επιβεβαιώνει τον χαρακτηρισμό σας.

α. Ο Πλούταρχος δε θεωρεί απαραίτητο, προκειμένου να υπάρξει οικουμενικότητα, να επικρατήσει ταυτόχρονα ένας κοινός τρόπος ζωής.

β. Ο Μέγας Αλέξανδρος συμπεριφερόταν σαν να εκπληρώνει μια θείκη αποστολή.

γ. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο η πολιτεία του Ζήωνα αποτελεί ιδανική, αλλά ουτοπική πολιτική κατασκευή.

δ. Ο Μ. Αλέξανδρος προκειμένου να σταθεροποιήσει την κυριαρχία του, δε χρησιμοποίησε βία, αλλά μόνο τη διπλωματία.

ε. Σύμφωνα με το κείμενο, το βασικό κριτήριο διαχωρισμού Ελλήνων και μη Ελλήνων θα πρέπει να είναι ηθικό.

(Μονάδες 5)

β. Να εντοπίσετε και να ερμηνεύσετε τον αναχρονισμό που υπάρχει στο κείμενο.

(Μονάδες 5)

A2. «ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι» : Ποιο νοηματικό περιεχόμενο αποδίδεται στους όρους «Ἑλληνικὸν» και «βαρβαρικὸν» από τον Πλούταρχο;

(Μονάδες 10)

A3. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν ως Σωστές ή Λανθασμένες με βάση την εισαγωγή του σχολικού βιβλίου:

α. Στην Πολιτεία του Πλάτωνα, οι τέσσερις θεμελιώδεις αρετές της ιδεώδους πολιτείας είναι η σοφία, η ανδρεία, η σωφροσύνη και η αυτάρκεια.

β. Ο Αριστοτέλης στη Μακεδονία έμεινε ως το 334 π.Χ.

γ. Την πληροφορία ότι ο Σωκράτης πίστευε ότι η αδικία από τους συμπολίτες τους δεν αποτελεί δικαιολογία για να διαπράξει αδικία εναντίον των νόμων της πόλης την αντλούμε από το έργο του Πλάτωνα, Απολογία.

δ. Ο Πλάτωνας διαίρεσε την Πολιτεία σε 10 βιβλία.

ε. Ο Δημόκριτος ήταν ατομικός φιλόσοφος του 5^{ου}/4^{ου} αι. π.Χ.

(Μονάδες 10)

A4. α. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: σύνορο, ιστορικός, αντίρρηση, φωριαμός, ευωχία, μηδέν

(Μονάδες 6)

β. Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου :

διορίζουν, φίλων, διαίτας, τεκμαίρεσθαι

(Μονάδες 4)

A5. Να συγκρίνετε τις απόψεις του Ισοκράτη για τον τρόπο που θα έπρεπε οι Αθηναίοι να συμπεριφέρονται στους υπόλοιπους Έλληνες, με τον τρόπο που συμπεριφέρθηκε ο Μ. Αλέξανδρος στους λαούς που κατέκτησε. Να γίνουν σχετικές παραπομπές και στο παράλληλο και στο πρωτότυπο κείμενο.

Ισοκράτης, *Περί Ειρήνης*, 136-145 (μτφρ. Δ.Αντωνίου)

Αν λοιπόν μείνετε πιστοί σε όσα είπα και επιπλέον παρουσιάζετε πολεμική ικανότητα με την άσκηση και την προπαρασκευή, αλλά και ειρηνοφιλία με το να μην κάνετε τίποτε παρά το δίκαιο, όχι μόνο αυτή την πόλη θα κάνετε ευτυχισμένη αλλά και όλους τους άλλους Έλληνες. Γιατί καμιά άλλη πόλη δεν θα τολμήσει να τους βλάψει αλλά θα διστάζουν όλες και θα μένουν ήσυχες, όταν δουν ότι η δική μας δύναμη είναι σε αναμονή και έτοιμη να προσφέρει βοήθεια σε όσους αδικούνται. Αλλ' όμως, οτιδήποτε και να κάνουν, η δική μας κατάσταση θα είναι καλή και πλεονεκτική. Γιατί, αν οι μεγάλες πόλεις αποφασίσουν να απέχουν από άδικες ενέργειες, εμείς θα θεωρηθούμε η αιτία αυτών των αγαθών· αν πάλι επιχειρούν να αδικούν, σε μας θα βρουν καταφύγιο όσοι φοβούνται και βλάπτονται, κάνοντάς μας πολλές ικεσίες και παρακλήσεις και θα μας παραδώσουν όχι μόνο την ηγεμονία αλλά και τους εαυτούς τους. Έτσι, δεν θα στερηθούμε εκείνους με τους οποίους θα εμποδίσουμε όσους κάνουν κακό στους άλλους, αλλά θα έχουμε πολλούς που φανερά και πρόθυμα θα αγωνίζονται μαζί μας. Γιατί ποια πόλη ή ποιος άνθρωπος δεν θα θελήσει να μετάσχει στη δική μας φιλία και συμμαχία, όταν βλέπουν πως εμείς έχουμε και τα δύο, δηλαδή και δικαιοσύνη είμαστε και έχουμε πολύ μεγάλη δύναμη, και πως θέλουμε και μπορούμε να σώζουμε τους άλλους, ενώ εμείς δεν έχουμε καθόλου ανάγκη από βοήθεια; Και πόση πρόοδο πρέπει να περιμένετε πως θα σημειώσει η πόλη, αν τέτοια εύνοια δείξουν οι άλλοι για μας; Και πόσος πλούτος δε θα εισρεύσει στην πόλη, αν χάρη σε μας σώζεται όλη η Ελλάδα; Και ποιοι δεν θα επαινέσουν εκείνους που θα έχουν γίνει αίτιοι τόσο πολλών και τόσο μεγάλων αγαθών; Αλλά βέβαια δεν μπορώ εξαιτίας της ηλικίας μου να περιλάβω στο λόγο μου όλα όσα συμβαίνει να βλέπω καθαρά με το μυαλό μου, εκτός από το ότι είναι ωραίο πράγμα, μέσα στις αδικίες και την τρέλα των άλλων, εμείς πρώτοι να ορθοφρονήσουμε και να γίνουμε οι προστάτες της ελευθερίας των Ελλήνων και να ονομαστούμε σωτήρες και όχι καταστροφείς αυτών και αφού γίνουμε αξιοθαύμαστοι για την αρετή μας να αποκτήσουμε πάλι τη δόξα των προγόνων μας.

Και για συμπέρασμα όλων αυτών έχω να πω τούτο, στο οποίο συντείνουν όλα όσα προηγουμένως ειπώθηκαν και προς το οποίο αποβλέποντες πρέπει να εξετάζετε όλες τις ενέργειες της πόλης. Πρέπει δηλαδή εμείς, αν βέβαια θέλουμε να διαλύσουμε τις διαβολές που μας βαραίνουν αυτή τη στιγμή και να σταματήσουμε τους πολέμους που γίνονται άσκοπα και να αποκτήσουμε για την πόλη μας την ηγεμονία για πάντα, να μισήσουμε όλες τις τυραννικές εξουσίες και τις καταδυναστεύσεις, [...] αρκεί να πειστούν πως η δική μας δύναμη θα είναι γι' αυτούς αιτία όχι δουλείας αλλά σωτηρίας. Προτρέπω όμως και συμβουλεύω τους νεωτέρους και πιο ακμαίους από μένα να λένε και να γράφουν τέτοια, με τα οποία θα παρακινήσουν τις πιο μεγάλες πόλεις και κείνες που είναι συνηθισμένες να κάνουν κακό στις άλλες στην αρετή και στη δικαιοσύνη, γιατί όταν η Ελλάδα είναι ευτυχισμένη και η θέση των μορφωμένων ανθρώπων βελτιώνεται πολύ.

(Μονάδες 10)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Ισοκράτης, Αρχίδαμος, 90-92)

Το 366 π.Χ η Σπάρτη οδηγήθηκε σε πολιτική απομόνωση, καθώς οι Πελοποννήσιοι σύμμαχοί της υπέγραψαν συνθήκη ειρήνης με τους Θηβαίους, με την οποία αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία της Μεσσήνης. Ο Αθηναίος ρήτορας Ισοκράτης, που επιδίωκε να μην ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η Θήβα, παρουσιάζει στον ομώνυμο λόγο τον Αρχίδαμο, γιο του βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαου Β' και επίδοξο διάδοχό του, να τοποθετείται αρνητικά απέναντι σε αυτήν την εξέλιξη και να προσπαθεί να τονώσει το ηθικό των συμπατριωτών του.

Ἄ χρη διαλογισαμένους μὴ φιλοψυχεῖν, μηδ' ἐπακολουθεῖν ταῖς τῶν συμμάχων γνώμαις, ὧν ἡγεῖσθαι πρότερον ἡξιούμεν, ἀλλ' αὐτοὺς σκεψαμένους ἐλέσθαι μὴ τὸ τούτοις ῥᾶστον, ἀλλ' ὁ πρέπον ἔσται τῇ Λακεδαίμονι καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἡμῖν. Περὶ γὰρ τῶν αὐτῶν οὐχ ὁμοίως ἅπασι βουλευτέον, ἀλλ' ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς ἕκαστοι τοῦ βίου ποιήσωνται τὴν ὑπόθεσιν. Ἐπιδουρίοις μὲν γὰρ καὶ Κορινθίοις καὶ Φλειασίοις οὐδεὶς ἂν ἐπιπλήξειεν, εἰ μηδενὸς ἄλλου φροντίζοιεν ἢ τοῦ διαγενέσθαι καὶ περιποιῆσαι σφᾶς αὐτούς. Λακεδαιμονίους δ' οὐχ οἶόν τ' ἔστιν ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' ἂν μὴ προσῆ τὸ καλῶς τῷ σώζεσθαι, τὸν θάνατον ἡμῖν μετ' εὐδοξίας αἰρετέον ἔστί. Τοῖς γὰρ ἀρετῆς ἀμφισβητοῦσιν ὑπὲρ οὐδενὸς οὕτω σπουδαστέον, ὡς ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχροὺν φανῆναι πράττοντας. Εἰσὶ δ' αἱ τῶν πόλεων κακίαι καταφανεῖς οὐχ ἦττον ἐν τοῖς τοιούτοις βουλευμάσιν ἢ τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνοις. Τῶν μὲν γὰρ ἐκεῖ γιγνομένων τὸ πλεῖστον μέρος τῇ τύχῃ μέτεστι, τὸ δ' ἐνθάδε γνωσθὲν αὐτῆς τῆς διανοίας σημείον ἔστιν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

φιλοψυχῶ: αγαπῶ υπερβολικά (φοβάμαι για) τη ζωή μου, δειλιάζω

περιποιῶ ἑμαυτόν: προστατεύω, διασφαλίζω τη ζωή μου

ἀμφισβητῶ: προβάλλω αξιώσεις, διεκδικῶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα: «*Ἐπιδαυρίοις μὲν γὰρ καὶ Κορινθίοις καὶ Φλειασίοις ... τὸ δ' ἐνθάδε γνωσθὲν αὐτῆς τῆς διανοίας σημεῖον ἔστιν.*»

Μονάδες 20

Γ2. Ποιες συμβουλές δίνει στο παραπάνω κείμενο ο Αρχίδαμος στους συμπατριώτες του και με ποια επιχειρηματολογία τις ενισχύει;

Μονάδες 10

Γ3α. (i) Στην 1^η περίοδο του κειμένου να εντοπίσετε το επίρρημα συγκριτικού βαθμού και το επίθετο υπερθετικού βαθμού και να μεταφέρετε το 1^ο στον υπερθετικό βαθμό και το 2^ο στον συγκριτικό (μονάδες 2). (ii) Στην τελευταία περίοδο του κειμένου να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού (μονάδες 2) και το επίθετο στη γενική ενικού του θηλυκού γένους στον συγκριτικό βαθμό (μονάδα 1).

(μονάδες 5)

Γ3β. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται:

ἡξιοῦμεν: το β' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

ἐπιπλήξειεν: τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα της ίδιας φωνής

ἀμφισβητοῦσιν: το γ' ενικό οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή

τὸ γνωσθὲν: τον ίδιο τύπο στον παρακείμενο της ίδιας φωνής

φανῆναι: το β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4α. ἡμῖν (το 1^ο), **περιποιῆσαι, τὸν θάνατον, πράττοντας:** να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις.

(μονάδες 4)

Γ4β. «*Λακεδαιμονίους δ' οὐχ οἶόν τ' ἔστιν ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' ἂν μὴ προσῆ τὸ καλῶς τῷ σώζεσθαι, τὸν θάνατον ἡμῖν μετ' εὐδοξίας αἰρετέον ἔστι.*»: να γράψετε την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου στο παραπάνω απόσπασμα και να επισημάνετε το είδος του.

(μονάδες 3)

Γ4γ. «Περὶ γὰρ τῶν αὐτῶν ... περιποιῆσαι σφᾶς αὐτούς»: να γράψετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του αποσπάσματος, να επισημάνετε το είδος τους και τη συντακτική λειτουργία τους.

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για σας εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε σας απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μολύβι μόνο για σχέδια, διαγράμματα και πίνακες.
5. Να μη χρησιμοποιήσετε χαρτί μιλιμετρέ.
6. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
7. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
8. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

**ΜΗΤΡΟΥΣΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΣ
ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**